

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום)

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

המערער

בעניין: **חיים קמחי**
ע"י ב"כ עוה"ד ש. מאירי

נגד

המשיב

קצין התגמולים
מפרקליטות מחוז ת"א (אזרחי)

החלטה

א. עובדות והליכים:

1. המערער, יליד 1973, התגייס לצה"ל באוגוסט 1991 ושירת במסגרת גרעין נח"ל בקיבוץ כפר עזה.
2. בבוקר יום 11.3.94, בזמן ששהה במקום עבודתו במסגריית הקיבוץ, לקה המערער בהתקף אפילפטי לראשונה בחייו.
3. תביעתו של המערער להכרת זכות עפ"י חוק הנכים נדחתה ע"י המשיב בהחלטתו מיום 29.5.96, בהסתמך על חו"ד של פרופ' ברהם מיום 20.6.95 (להלן: "חו"ד הראשונה"), לפיה אין כל קשר בין מחלת האפילפסיה של המערער ובין שירותו בצה"ל.
4. על החלטה זו הוגש ערעור לועדת הערעורים בראשות כב' השופט גלדשטיין (ע"נ 500/95) (להלן: "הערעור הראשון"). המערער יצאך עניינו

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

בחוו"ד של ד"ר חייט, ואילו מטעם המשיב הוגשה חוו"ד מגיבה של פרופ' ברהם (להלן: "חוו"ד השניה"). ביום 16.12.97 הודיעו הצדדים על הסכמתם למחיקת הערעור והחזרת עניינו של המערער לבדיקתו של קצין התגמולים, תוך התייחסות לחוו"ד של ד"ר אברם שהוגשה מטעם המערער וכן לתצהירו של מר אורן נווה, חברו לשרות של המערער, שהיה עד לאירוע מיום 11.3.94.

5. בהחלטתו מיום 23.6.98 הודיע המשיב למערער כי "לאחר עיון נוסף בתביעתך.... הגעתי למסקנה כי אין קשר בין מחלת האפילפסיה ממנה הנך סובל ובין תנאי שירותך הצבאי או האירוע מ- 3/94 כמשמעותו בסעיף 1 לחוק".
ההחלטה הנ"ל נסתמכה על חוו"ד של פרופ' ברהם מיום 10.6.98 (להלן: "חוו"ד השלישית").
על החלטה זו הוגש הערעור שלפנינו (להלן: "הערעור השני").

ב. טענות המערער:

1. המערער אינו זוכר דבר מהאירוע האפילפטי בו לקה ביום 11.3.94 (להלן: "האירוע"), מהטעם שאיבד את הכרתו. עובדות האירוע מתבררות מעדותו של מר אורן נווה, כמפורט בתצהירו מיום 24.2.97 ומחקירתו בפני הועדה.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ת. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

2. גרסתו העובדתית של מר אורן נווה שהיה עד ראיה לאירוע לא נסתרה בחקירה הנגדית ואף לא הובאו ראיות לסתור מטעם המשיב. לפיכך יש לקבוע כי כל האמור בתצהירו של מר נווה הוא אמת.

3. עפ"י תצהיר זה, ביום 11.3.94, בעת שעסק המערער בשטיפת משרד מסגריית הקיבוץ במסגרת שירותו הצבאי, הוא החליק על הרצפה הרטובה וראשו נחבט בחוזקה. בעקבות החבלה העזה שספג בראשו לקה המערער בהתקף אפילפטי.

4. יש להעדיף את חו"ד של ד"ר אברם לפיה יש קשר סיבתי בין החבלה שנחבל המערער בראשו לבין מחלת האפילפסיה בה לקה, על פני חו"ד של פרופ' ברהם, מהטעמים הבאים:

4.1 חו"ד של ד"ר אברם מבוססת על אדנים עובדתיים נכונים, בעוד שפרופ' ברהם - גם בחו"ד השלישית - אינו מודע לפרטי האירוע החבלתי מיום 11.3.94.

4.2 פרופ' ברהם מודה כי ניתן לייחס ממצא מוקדי ב-אי.אי.גי. לחבלת ראש. ממצא כזה אמנם לא נמצא בבדיקות שנערכו למערער סמוך למועד חו"ד השלישית של פרופ' ברהם - מרחק זמן רב מאירוע החבלה - אך נמצא בבדיקות שנערכו לו בסמוך לאחר האירוע, ואף צויין ע"י פרופ' ברהם בחו"ד הקודמות.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

4.3 אין בחו"ד השלישית של פרופ' ברהם כל התייחסות לקביעתו של ד"ר אברם בחו"ד, לפיה מחלת האפילפסיה עשויה להופיע לאחר חבלת ראש. לעומת זאת, בחו"ד העקרונית מטעם המשיב בנושא זה, שפרופ' ברהם נמנה על מחבריה, נקבע כי במקרים של חבלת גולגולת קלה עם איבוד הכרה או אמנוזיה, יש מקום להכיר בקשר בין החבלה לבין מחלת האפילפסיה. מכאן עולה כי פרופ' ברהם והמשיב מסכימים כי חבלת ראש כגון זו שעבר המערער יכולה לגרום למחלת האפילפסיה.

ג. טענות המשיב:

1. המחלוקת בין המומחים הרפואיים מצטמצמת לשאלה האם לקה המערער באפילפסיה על רקע חבלתי, אם לאו.
2. אין לקבל את גרסתו העובדתית המאוחרת של המערער, לפיה לקה בהתקף האפילפטי הראשון בעקבות חבלת ראש, וזאת מהטעמים הבאים:
 - 2.1 גרסה עובדתית זו אינה מתיישבת עם הצהרת המערער בתביעה שהגיש להכרת זכות, ועם האמור במכתב השחרור מביה"ח לאחר האירוע.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

2.2 גרסה זו גם לא נמסרה ע"י המערער כאשר נבדק הן ע"י פרופ' ברהם ביוני 95 - לצורך הכנת חו"ד הראשונה, והן ע"י ד"ר חייט בספטמבר 95 - לצורך הכנת חו"ד מטעם המערער בערעור הראשון.

2.3 רק במהלך בירור הערעור הראשון, בדצמבר 97, עלתה לראשונה גרסה אודות חבלה שנחבל המערער בראשו ביום האירוע. גרסה זו, שהתבססה על תצהירו של מר אורן נווה מפברואר 97, אומצה כתשתית עובדתית בחו"ד של ד"ר אברם מדצמבר 97.

2.4 במסגרת העיון המחודש בתביעה זומן המערער לבדיקה נוספת ע"י פרופ' ברהם, ביוני 98, וגם הפעם לא מסר כל גרסה בנוגע לחבלת ראש ביום האירוע.

2.5 טענתו של המערער, כי נסיבות החבלה נודעו לו רק לאחר שאיתר את מר אורן נווה, שהיה עד ראייה לאירוע, ולפיכך הועלתה גרסת החבלה באיחור, אינה מתיישבת עם העובדה שגרסת החבלה לא נטענה על ידו גם בבדיקתו השניה ע"י פרופ' ברהם, במועד שבו כבר היה מודע - לגרסתו - לנסיבות החבלה הנטענת.

2.6 במהלך חקירתו הנגדית נסוג המערער מהכחשת עצם קיומה של הבדיקה השניה, וטען כי אינו זוכר שנבדק שוב ע"י פרופ' ברהם.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

2.7 המערער ומר אורן נווה אף לא הצליחו להסביר כיצד הובאו נסיבות החבלה לידיעת המערער בשלב כה מאוחר, דבר שאינו מתיישב עם מערכת היחסים הקרובה ביניהם.

3. לאור הסתירות הרבות בגרסתו העובדתית של המערער, יש לדחות את קביעותיו של ד"ר אברם, המבוססות כולן על תשתית עובדתית זו, ולהעדיף את קביעותיו של פרופ' ברהם, לפיהן מדובר באפילפסיה אדיופטית ללא כל קשר לתנאי השירות הצבאי.

ד. דיון והכרעה:

1. המחלוקת בערעור שלפנינו כל כולה הינה עובדתית גרידא, ומתמצית בשאלה האם להתקף האפילפטי בו לקה המערער ביום 11.3.94 קדמה חבלת ראש.
2. נדגיש כי המשיב, וכן המומחים הרפואיים מטעמו, אינם חולקים על כך שחבלת ראש מהסוג הנטען, אם אכן אירעה למערער, יכולה לגרום להתפרצות מחלת האפילפסיה.
3. עמדת המשיב מבוססת כל כולה על דחיית גרסתו העובדתית של המערער בנוגע לנסיבות ההתקף האפילפטי הראשון בו לקה, בשל הסתירות שעליהן הצביע לעיל.
4. הסברו של המערער (בתצהירו מיום 28.4.99 ובעדותו בישיבת יום

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - תיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

2.1.00), לפיו לא דיווח על חבלת הראש בתביעה להכרת זכות, ואף לא סיפר עליה למומחים הרפואיים שבדקו אותו בשנת 1995 (פרופ' ברהם וד"ר חייט), מכיוון שאיבד את הכרתו ולא זכר את פרטי האירוע, מהימן עלינו:

4.1 גרסה זו לא נסתרה בחקירתו הנגדית של המערער.

4.2 רישום על אובדן הכרה במהלך ההתקף הראשון מופיע במכתב השחרור מביה"ח בלינסון מיום 15.3.94 (מסמך 4 בת"ר), וכן בסיכום המחלה מביה"ח איכילוב מיום 7.4.95, שם אושפז עקב התקף אפילפטי נוסף (מסמך 22 בת"ר).

5. גרסת המערער לפיה אירע ההתקף האפילפטי הראשון בזמן שטיפת ריצפת המסגרייה, אף היא לא נסתרה בחקירתו הנגדית. גרסה זו מופיעה כבר בטופס התביעה להכרת זכות שהגיש המערער ביולי 94, כאשר טרם ידע את העובדות הרלבנטיות לתביעתו, וגם בשל כך אין לפקפק בה.

6. עולה מכך כי המחלוקת היחידה מתמקדת בשאלה האם במהלך שטיפת הרצפה החליק המערער על הרצפה הרטובה וכתוצאה מכך נחבל בראשו, כאמור בתצהירו של מר אורן נווה ובעדותו בישיבת יום 2.1.00.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

7. כאמור, טוען המערער כי בזמן שהגיש תביעתו למשיב לא היה מודע כלל לחבלת הראש שגרמה לו, כנטען, ללקות בהתקף אפילפטי. (בטופס התביעה להכרת זכות הוא מציין שתי סברות אחרות: "כתוצאה מהבזק האור של הריתוך, מתח נפשי בתקופת הצבא" - מסמך 1 בת"ר).

המערער הסביר כי אירוע החבלה נודע לו רק במהלך הדיון בערעור הראשון, כאשר פרקליטו ביקש ממנו לבדוק אם קיימים עדים לאירוע (עמ' 5 לשיבת יום 2.1.00).

8. שתי פירויות רציניות מצאה ב"כ המשיב בגרסה זו: האחת, כיצד יתכן שמר אורן נווה, חברו הקרוב של המערער, לא שוחח עימו על האירוע מיום התרחשותו ועד שנתבקש לתת עדות? (סעיפים 11-12 לסיכומי המשיב).

השניה, מדוע לא סיפר המערער על החבלה לפרופ' ברהם כשנבדק על ידו בשנית, במועד שבו כבר נודע לו אירוע החבלה שקדם להתקף האפילפטי? (סעיפים 8-10 לסיכומי המשיב).

9. אשר לקושי הראשון, הסביר העד בחקירתו הנגדית כי "עד סמוך לאותו מועד בו הגיש אורן את תצהירו לא שוחחתי איתו על האירוע.... באותה תקופה היה קשה לי לקבל את המחלה, לא התעסקתי בזה" (עמ' 6 לשיבת יום 2.1.00).

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

הסבר זה לפיו התבייש המערער במחלתו, הדחיק אותה ולא היה מעוניין לדון בה עם חבריו מקובל עלינו, מה גם שגרסה זו מתיישבת עם עדותו של מר אורן נווה, לפיה לא ידע מהי מחלתו של המערער ולא שוחח עמו על האירוע עד שהמערער פנה אליו בנדון (עמ' 8-9 לשיבת יום 2.1.00).

10. אשר לקושי השני, הכחיש המערער בחקירתו הנגדית קיומה של בדיקה שניה ע"י פרופ' ברהם, אך בהמשך חקירתו סייג קביעתו הקודמת ואמר כי אינו זוכר קיומה של בדיקה שניה (עמ' 7 לפרוטוקול).
ב"כ המשיב מבססת את טענתה כי בדיקה כזו אכן התקיימה על מסמכים 86-88 בת"ר וכן על חו"ד השלישית של פרופ' ברהם.

11. עיינו במסמכים הנ"ל, ואנו קובעים כי אין במסמכים 86-88 בת"ר משום הוכחה כי המערער אכן נבדק בשנית ע"י פרופ' ברהם.
במסמך 86, המופנה לב"כ המערער, מודיע המשיב כי המערער יזומן לבדיקת מומחה, והודעה על מועד ומקום הבדיקה תישלח בנפרד.
מאידך, לא מצאנו בת"ר כל הודעה כזו.

12. באשר לחו"ד השלישית של פרופ' ברהם מיום 10.6.98, אכן מניסוחה עולה לכאורה המסקנה כי נכתבה בעקבות בדיקה חוזרת של המערער.
פרופ' ברהם כותב בחו"ד זו כי: "כפי שהזכרתי בחו"ד הקודמות, מר קמחי לא הזכיר אירועים טראומטיים עובר להתקף הראשון, וכך רשום אצלי בכרטיס הביקור (7.6.95) בתשובה לשאלותי בנדון.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

היום כתשובה לאותה שאלה, אמר שפעם, בערך חצי שנה לפני ההתקף הראשון, כשצנח באימונים, נפל כשירד לארץ...
אשר להתקף האפילפטי הראשון, כאמור לעיל, חצי שנה מאוחר יותר, זה קרה זמן קצר אחרי שקם בשעה 06:00 אחרי ליל שינה רגיל".
ובהמשך:

"עכשיו התברר לי תוך השיחה, שהוא ביקר במרפאה נוירולוגית ביי"ח שיבא תל השומר בשנים האחרונות"... (ההדגשות שלי - מ.ב.ח.).

12.1 ב"כ המשיב מבקשת להסיק מכאן שתי מסקנות:

האחת, כי המערער אכן נבדק בשנית ע"י פרופ' ברהם עובר למתן חו"ד השלישית.

והשניה, כי המערער לא דיווח לפרופ' ברהם על החבלה הנטענת, הגם שנשאל על כך ישירות, ומהאנמנוזה שנלקחה ממנו עולה כי לגרסתו, להתקף האפילפטי לא קדמו כל אירועים חבלתיים או טראומתיים כלשהם.

12.2 יצוין כי ב"כ הצדדים ויתרו הדדית על חקירת המומחים

הרפואיים ופרופ' ברהם לא נחקר אפוא בנוגע לעצם התקיימותה של הבדיקה השניה, הגם שעל פני הדברים ניתן להתרשם שאכן התקיימה בדיקה שניה.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כבי השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ח. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

13. עם זאת, אין אנו נדרשים להכריע בין הגרסה האמורה העולה מחו"ד של פרופ' ברהם - גרסה שלא נחקר עליה - ובין גרסתו של המערער, שלא הופרכה אך נתערעה מעט בחקירתו הנגדית.
14. הטעם לכך הוא ששאלת התרחשותה של חבלת ראש שקדמה להתקף האפילפטי אינה תלויה במהימנות גרסתו של המערער, שממילא לא היה מודע לחבלה זו במועד האירוע ועד לשנת 1997, אלא במהימנות גרסתו של מר אורן נווה, שהיה עד הראייה היחיד לאירוע. גרסתו של מר אורן נווה לא נסתרה בחקירתו הנגדית, ואף לא הובאה בפנינו כל טענה או ראייה כי היה לו אינטרס לבדות מלבו אירוע חבלתו שלא היתה לו אחיזה במציאות.
- מכאן שהונחה בפנינו תשתית עובדתית לפיה לקה המערער בהתקף אפילפטי ביום 11.3.94, בעקבות ובסמיכות זמנים הדוקה לחבלת ראש שאירעה לו תוך ועקב שירותו הצבאי, ושגרמה לאיבוד הכרה.
15. בנתון לאמור לעיל, ולאור העובדה כי מומחי המשיב המליצו להכיר בקשר שבין חבלת גולגולת קלה עם איבוד הכרה מתועד או אמנזיה בשירות הצבאי לבין התקפים אפילפטיים (ראו חו"ד רפואית בדבר קשר אפשרי בין תנאי השירות הצבאי ובין אפילפסיה - מיום 5.1.00), דין הערעור להתקבל.
- אנו מבטלים את החלטת המשיב ופוסקים כי מחלת האפילפסיה בה לקה המערער נגרמה תוך כדי ועקב שירותו הצבאי.

בתי המשפט

ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ענ 000587/98

תשי"ט - 1959

בפני כב' השופט מרדכי בן - חיים, יו"ר

ד"ר ת. קכל - חבר

עו"ד ש. בריצמן - חבר

המשיב ישפה את המערער בהוצאות עריכת חו"ד של ד"ר אברם
בסכומן המשוערך עפ"י קבלות, וכן ישא בהוצאות שכ"ט עו"ד המערער
בסך 4,000 ש"ח.

ניתנה היום, כ"א בסיון תשס"א (12 ביוני 2001), בהעדר הצדדים.

המזכירות תמציא העתק ההחלטה לצדדים.

הודעה לצדדים זכותם לערער בפני בית המשפט המחוזי.

עו"ד ש. בריצמן - חבר

ד"ר ת. קכל - חבר

מ. בן חיים, שופט - יו"ר

שוש אסולין / h00058798r.1